Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

23. travnja 2015.*

„Žalba – Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u – Svjetsko tržište zaslona od tekućih kristala (LCD) – Utvrđivanje cijena – Novčane kazne – Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni (2006.) – Točka 13. – Izračun vrijednosti prihoda od prodaje – Zajednički pothvat – Uzimanje u obzir prodaja društvima majkama – Obavijest o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (2002.) – Točka 23. podtočka (b) zadnji podstavak – Djelomično oslobođenje od novčane kazne – Dokazi o činjenicama koje nisu bile poznate Komisiji“

U predmetu C-227/14 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 7. svibnja 2014.,

LG Display Co. Ltd, sa sjedištem u Seulu (Južna Koreja),

LG Display Taiwan Co. Ltd, sa sjedištem u Taipeiju (Republika Kina na Tajvanu),

koje zastupaju A. Winckler i F.-C. Laprévote, odvjetnici,

žalitelji,

a druga stranka u postupku je:

Europska komisija, koju zastupaju F. Ronkes Agerbeek i P. Van Nuffel, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourgu,

tuženik u prvom stupnju,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: A. Ó Caoimh (izvjestitelj), predsjednik vijeća, C. Toader i C. G. Fernlund, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: I. Illéssy, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 26. siječnja 2015.,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

1 Svojom žalbom LG Display Co. Ltd (u daljnjem tekstu: LGD) i LG Display Taiwan Co. Ltd (u daljnjem tekstu: LGDT) zahtijevaju djelomično poništenje presude Općeg suda Europske unije LG Display i LG Display Taiwan/Komisija (T-128/11, EU:T:2014:88, u daljnjem tekstu: pobijana presuda), kojom je s jedne strane izmijenjena Odluka Komisije C (2010) 8761 *final* od 8. prosinca 2010. koja se odnosi na postupak primjene članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru (predmet COMP/39.309 – LCD), sažetak koje je objavljen u *Službenom listu Europske unije* od 7. listopada 2011. (SL C 295, str. 8., u daljnjem tekstu: sporna odluka), utvrđivanjem iznosa novčane kazne koja im je solidarno izrečena u članku 2. te odluke na 210.000.000 eura i s druge strane u preostalom dijelu odbijena njihova tužba za djelomično poništenje navedene odluke u dijelu u kojem se na njih odnosi i smanjenje iznosa te novčane kazne.

Pravni okvir

2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. UFEU-a] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) u članku 23. stavcima 2. i 3. propisuje:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

a) krše odredbe članka [101. UFEU-a] ili [102. UFEU-a] [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede."

3 U skladu s člankom 31. te uredbe:

„Sud ima neograničenu nadležnost u nadzoru odluka Komisije kojima ista izriče novčane kazne ili periodične penale. Sud može takve odluke ukinuti, ili smanjiti ili povećati iznos novčane kazne ili periodičnog penala."

4 Točka 6. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58., u daljnjem tekstu: Smjernice za izračun novčanih kazni) određuje:

„Kombinacija vrijednosti prihoda od prodaje na koju se odnosi povreda te [njezino] trajanje [...] smatra se primjerenom formulom koja odražava ekonomsku važnost povrede kao i relativnu težinu svakog poduzetnika u povredi [...]".

5 Pod naslovom „Osnovni iznos kazne", točka 13. tih smjernica glasi:

„U određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno [...] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar [Europskoga gospodarskog prostora (EGP-a)] [...]".

6 Točka 23. podtočka (b) Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 62., u daljnjem tekstu: Obavijest o oslobađanju od kazni) propisuje različita smanjenja novčanih kazni koja mogu ostvariti poduzetnici ovisno o redoslijedu u kojem su dostavili podatke. Zadnji podstavak te odredbe glasi kako slijedi:

„Nadalje, ako poduzetnik dostavi dokaze o činjenicama koje nisu bile poznate Komisiji, a koje imaju izravan utjecaj na ozbiljnost ili trajanje navodnog zabranjenog sporazuma, Komisija takve dodatne činjenice ne uzima u obzir prilikom određivanja novčane kazne koja će biti propisana poduzetniku koji je te dokaze podnio.“

Okolnosti spora i sporna odluka

7 Okolnosti spora i sporna odluka, kako proizlaze iz točaka 1. do 31. pobijane presude, mogu se sažeti kako slijedi.

8 LGD je društvo osnovano u skladu s korejskim pravom koje kontrolira grupu društava sa sjedištima u cijelome svijetu, a koja se bave proizvodnjom zaslona od tekućih kristala s aktivnom matricom (u daljnjem tekstu: LCD). LGD je osnovan 26. srpnja 1999. sporazumom o osnivanju zajedničkog pothvata između korejskog trgovačkog društva LG Electronics Inc. (u daljnjem tekstu: LGE) i nizozemskog trgovačkog društva Koninklijke Philips Electronics NV (u daljnjem tekstu: Philips). Tijekom razdoblja između 26. srpnja 1999. i 23. srpnja 2004. LGE i Philips držali su svaki 50% kapitala LGD-a. Zatim su se njihovi udjeli smanjili na 37,9% i na 32,87% toga kapitala.

9 LGDT je društvo kći u 100%-tnom vlasništvu LGD-a koje je osnovano u skladu s tajvanskim pravom i bavi se proizvodnjom i isporukom LCD-a.

10 U proljeće 2006. Samsung Electronics Co. Ltd (u daljnjem tekstu: Samsung), društvo korejskoga prava, podnijelo je Komisiji zahtjev za dobivanje oslobođenja od novčane kazne na temelju Obavijesti o oslobađanju od kazni. Tom prilikom Samsung je prijavio postojanje zabranjenog sporazuma o određenim vrstama LCD-a između nekoliko poduzetnika, među njima LGD-a i LGDT-a.

11 Dana 17. srpnja 2006. i LGD je Komisiji podnio zahtjev za oslobođenje od novčane kazne na temelju te obavijesti.

12 Komisija je 23. studenoga 2006. Samsungu dodijelila uvjetno oslobođenje sukladno točki 15. navedene obavijesti, a odbila ga je dodijeliti LGD-u.

13 Komisija je 27. svibnja 2009. pokrenula upravni postupak i donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama koja je bila upućena šesnaest društava, među njima tužiteljima te LGE-u i Philipsu. Ta obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama objašnjavala je osobito razloge zbog kojih su potonji, primjenom sudske prakse Općeg suda, smatrani solidarno odgovornima za povrede koje je počinio LGD.

14 Adresati obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama pisano su obavijestili Komisiju o svojem stajalištu o prigovorima istaknutima protiv njih u propisanom roku. Usto je nekoliko tih adresata, među njima i tužitelji, iskoristilo svoje pravo da budu usmeno saslušani tijekom rasprave koja je održana 22. i 23. rujna 2009.

15 LGD je 1. veljače 2010. podnio zahtjev na temelju točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka Obavijesti o oslobađanju od kazni kojim je zahtijevao djelomično oslobođenje za svoje sudjelovanje u zabranjenom sporazumu tijekom 2005. i 2006.

16 Zahtjevom za podatke od 4. ožujka 2010. i dopisom od 6. travnja 2010. koji ga dopunjuje stranke su među ostalim pozvane da Komisiji dostave podatke o vrijednosti prihoda od prodaje koja će biti uzeta u obzir za izračun osnovnog iznosa novčanih kazni te svoja očitovanja o tom pitanju. LGD je podatke koji se na to odnose dostavio dopisom od 21. travnja 2010.

17 Komisija je spornu odluku donijela 8. prosinca 2010. Upućena je šest od šesnaest društava adresata obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama, među njima tužiteljima i Samsungu. S druge strane, LGE i Philips njome nisu bili obuhvaćeni.

18 Komisija je u spornoj odluci utvrdila postojanje zabranjenog sporazuma između šest velikih međunarodnih proizvođača LCD-a, među njima tužiteljâ i Samsunga u odnosu na dvije kategorije LCD-a dimenzija jednakih ili većih od dvanaest inča, a koji su s jedne strane LCD-i za informacijske tehnologije poput onih za kompaktna prijenosna računala i računalne zaslone te s druge strane LCD-i za televizore (u daljnjem tekstu zajedno: LCD-i koji su bili predmet kartela).

19 Sukladno pobijanoj odluci, taj je zabranjeni sporazum poprimio oblik jedinstvene i trajne povrede članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3., u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u), koja je trajala najmanje od 5. listopada 2001. do 1. veljače 2006. Tijekom tog razdoblja sudionici zabranjenog sporazuma održali su veći broj višestranih sastanaka koje su nazivali „kristalnim sastancima“. Ti su sastanci imali jasan protutržišni cilj, s obzirom na to da su njihovi sudionici imali priliku utvrđivati minimalne cijene LCD-a koji su bili predmet kartela, raspravljati o svojim predviđanjima cijena kako bi spriječili njihovo smanjenje i usklađivati povećanje cijena kao i razinu proizvodnje. Sudionici zabranjenog sporazuma također su tijekom razdoblja povrede održavali dvostrane sastanke i često razmjenjivali informacije o temama o kojima se raspravljalo tijekom „kristalnih sastanaka“. Među ostalim, poduzeli su mjere kako bi provjerili poštuju li se odluke donesene na tim sastancima.

20 Za određivanje novčanih kazni koje su izrečene spornom odlukom Komisija je koristila Smjernice za izračun novčanih kazni. Primjenjujući ih Komisija je definirala vrijednost prihoda od prodaje LCD-a koji su predmet kartela na koje se povreda izravno ili neizravno odnosi. U tu je svrhu utvrdila sljedeće tri kategorije prodaje sudionika zabranjenog sporazuma:

— kategoriju „izravna prodaja unutar EGP-a“ koja obuhvaća prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela drugom poduzetniku u okviru EGP-a;

— kategoriju „izravna prodaja unutar EGP-a putem prerađenih proizvoda“ koja obuhvaća prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela unutar grupe koje je proizvođač dio, ugrađenih u gotove proizvode koji se zatim prodaju drugom poduzetniku unutar EGP-a i

— kategoriju „neizravna prodaja“ koja obuhvaća prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela drugom poduzetniku smještenom izvan EGP-a, koji zatim zaslone ugrađuje u gotove proizvode i prodaje ih unutar EGP-a.

21 Međutim, Komisija je ocijenila da se mogla ograničiti na to da u obzir uzme samo prve dvije gore navedene kategorije, s obzirom na to da uključivanje treće kategorije nije bilo potrebno kako bi se izrečenim novčanim kaznama mogla postići dovoljna razina odvraćajućeg učinka.

22 Kada je riječ o tužiteljima, Komisija je unatoč njihovim prigovorima smatrala da je vrijednost prihoda od relevantnih prodaja trebalo izračunati uzimajući u obzir i njihove prodaje LGE-u i Philipsu. Naime, s jedne strane prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela potonjim društvima bile su predmet rasprava između sudionika dotičnog zabranjenog sporazuma, a s druge su strane na cijenu koja se odnosila na te prodaje utjecale okolnosti svojstvene tržištu, odnosno postojanje cijena koje su bile predmet kartela.

23 Komisija je za određivanje iznosa novčanih kazni uzela u obzir i Obavijest o oslobađanju od kazni. U tom pogledu je prije svega potvrdila potpuno oslobođenje dodijeljeno Samsungu. Potom je za 50% smanjila iznos novčane kazne koji se treba izreći tužiteljima jer su dokazi koje su oni dostavili imali znatnu dodanu vrijednost u odnosu na one koje je Komisija već posjedovala, u skladu s točkom 21. i točkom 23. podtočkom (b) prvom alinejom te obavijesti. Naposljetku je prihvatila zahtjev tužiteljâ za djelomično oslobođenje, ali samo u dijelu koji se odnosi na 2006. Naime, prema mišljenju Komisije, samo su podaci koje su tužitelji dostavili u odnosu na potonju godinu bili dokazi o činjenicama koji joj nisu bili poznati. S druge strane, što se tiče 2005. godine, podaci koje su tužitelji dostavili upotpunjavali su one koje je Komisija već dobila od Samsunga i stoga nisu bili povezani s činjenicama koje toj instituciji prethodno nisu bile poznate.

24 Vodeći računa osobito o tim razmatranjima, Komisija je u članku 2. sporne odluke tužiteljima naložila da solidarno plate novčanu kaznu u iznosu od 215.000.000 eura.

Pobijana presuda

25 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 23. veljače 2011. tužitelji su pred njim pokrenuli postupak za djelomično poništenje sporne odluke i smanjenje iznosa novčane kazne koja im je izrečena tom odlukom.

26 Tužitelji su u prilog svojem zahtjevu istaknuli četiri tužbena razloga. Prvi od njih odnosi se na činjenicu da je Komisija pogrešno i povređujući njihova prava na obranu uključila njihove unutarnje prodaje u izračun iznosa novčane kazne, a drugi na činjenicu da im je Komisija pogrešno odbila dodijeliti oslobođenje od novčane kazne za 2005. godinu i da potonja nije izvukla odgovarajuće zaključke iz djelomičnog oslobođenja koje im je priznala za siječanj 2006.

27 U pobijanoj presudi Opći sud je djelomično prihvatio taj posljednji tužbeni zahtjev smatrajući da je Komisija pogrešno uzela u obzir siječanj 2006. unutar vrijednosti prihoda od prodaje tužiteljâ radi utvrđenja iznosa novčane kazne koju će im izreći. Slijedom toga je izvršavanjem svoje neograničene nadležnosti smanjio iznos na 210.000.000 eura. U preostalom dijelu Opći sud je odbio tužbu.

Zahtjevi stranaka i postupak pred Sudom

28 Žalitelji svojom žalbom od Suda zahtijevaju da:

— djelomično ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem je njome odbijena njihova tužba za djelomično poništenje pobijane odluke;

— djelomično poništi pobijanu odluku i izvršavanjem svoje neograničene nadležnosti smanji iznos novčane kazne koja im je izrečena i

— naloži Komisiji snošenje troškova pred Sudom i Općim sudom.

29 Komisija zahtijeva odbijanje žalbe i nalaganje žaliteljima snošenja troškova.

O žalbi

30 U potporu žalbi žalitelji ističu dva žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog odnosi se na pogrešku Općeg suda koja se tiče prava, povredu potonjega svoje obveze obrazlaganja i prava na obranu kao i očito iskrivljavanje dokaza i neizvršavanje njegove neograničene nadležnosti u dijelu koji se odnosi na uključivanje LGD-ovih prodaja LCD-a koji su bili predmet kartela svojim društvima majkama u vrijednosti prihoda od prodaje uzete u obzir za izračun iznosa novčane kazne. Drugi žalbeni razlog

odnosi se na pogrešku koja se tiče prava, povredu obveze obrazlaganja i očito iskrivljavanje dokaza koji proizlaze iz odbijanja Općeg suda da LGD-u dodijeli djelomično oslobođenje od novčane kazne za 2005. godinu.

Prvi žalbeni razlog, koji se odnosi na uzimanje u obzir LGD-ovih prodaja LCD-a koji su bili predmet kartela svojim društvima majkama za izračun iznosa novčane kazne

Argumentacija stranaka

31 Ovaj žalbeni razlog dijeli se na dva dijela. Prvim dijelom žalitelji ističu da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava prilikom primjene točke 13. Smjernica za izračun novčanih kazni jer nije dostatno obrazložio svoju odluku, očito je iskrivio dokaze, povrijedio je prava na obranu LGD-a i nije izvršio svoju neograničenu nadležnost kada je zaključio da je Komisija u vrijednost prihoda od prodaje uzete u obzir za izračun novčane kazne mogla uključiti sve prodaje koje su ostvarene na relevantnom tržištu. Drugim dijelom žalitelji smatraju da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što nije poštovao načelo proporcionalnosti, nije ispunio svoju obvezu obrazlaganja, očito je iskrivio dokaze i povrijedio prava na obranu LGD-a kada je potvrdio zaključak Komisije prema kojem je povreda doista utjecala na LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama.

– Prvi dio prvog žalbenog razloga, koji se odnosi na mogućnost uzimanja u obzir svih prodaja ostvarenih na tržištu na kojem je nastupila povreda

32 Prvim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelji Općem sudu u bitnome prigovaraju da je u točki 97. pobijane presude utvrdio da je Komisija za izračun novčane kazne imala pravo uključiti LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama samo zbog toga što su te prodaje bile ostvarene na tržištu na kojem je povreda nastala, iako potonja nije utjecala na navedene prodaje.

33 Kao prvo žalitelji ističu da je Opći sud, iako Komisija nije dužna utvrditi na koje je pojedinačne prodaje zabranjeni sporazum utjecao, uključivanjem vrijednosti prihoda od svih prodaja LCD-a koji su bili predmet kartela ostvarenih na tržištu na kojem je povreda nastala u vrijednost prihoda od prodaje uzete u obzir za izračun novčane kazne, unatoč nedostatnosti dokaza koji dokazuju da se povreda odnosila na LGD-ove unutarnje prodaje LGE-u i Philipsu, povrijedio točku 13. Smjernica o metodi za izračun novčanih kazni te usto odstupio od prakse odlučivanja Komisije, poput one koja, među ostalim, proizlazi iz Odluke C (2008) 6815 *final* od 12. studenoga 2008. koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39.125 – Automobilsko staklo) i Odluke C (2008) 926 *final* od 11. ožujka 2008. koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/38.543 – Usluge međunarodnih selidbi).

34 Kao drugo, žalitelji smatraju da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što nije dostatno obrazložio razloge zbog kojih su LGD-ove unutarnje prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela Philipsu i LGE-u mogle narušiti tržišno natjecanje na relevantnom tržištu, unatoč strukturnim jamstvima kojima je isključena mogućnost utjecaja zabranjenog sporazuma na navedene prodaje osobito s obzirom na to da su izvršene po povlaštenoj cijeni i posljedično se nije moglo smatrati da su izvršene na slobodnom tržištu. U tom je pogledu ovaj predmet sličan onome koji je doveo do presude Team Relocations i dr./Komisija (T-204/08 i T-212/08, EU:T:2011:286) u vezi s uslugama međunarodne selidbe, u kojoj je Opći sud zbog toga isključio određene prodaje iz vrijednosti prihoda od prodaja ostvarenih na dotičnom tržištu.

35 Kao treće, žalitelji tvrde da Opći sud nije izvršio svoju neograničenu nadležnost na temelju članka 261. UFEU-a i članka 31. Uredbe br. 1/2003 kada je dopustio Komisiji da bez dostatnog obrazloženja odstupi od svoje ranije prakse odlučivanja, poput one koja proizlazi iz Odluke C (2007) 5791 *final* od 28. studenoga 2007. koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma

o EGP-u (predmet COMP/39165 – Ravno staklo) kao i odluka donesenih u području kontrole koncentracija poduzetnika u kojima je Komisija isključila uzimanje u obzir unutarnjih prodaja za izračun novčane kazne.

36 Kao četvrto, žalitelji Općem sudu prigovaraju da je počinio pogrešku koja se tiče prava te da nije izvršio svoju neograničenu nadležnost kada je dopustio Komisiji da odredi iznos novčane kazne na temelju ukupnog prihoda u odnosu na dotično tržište. Tvrde da Opći sud u tom pogledu nije ispitao dostavljene dokaze i argumente koje je istaknuo LGD koji dokazuju da zabranjeni sporazum nije mogao utjecati na njegove unutarnje prodaje LGE-u i Philipsu, osobito zbog odredbi sporazuma o osnivanju zajedničkog pothvata sklopljenog između ta dva potonja društva.

37 Kao peto, žalitelji Općem sudu prigovaraju da je dao kontradiktorno obrazloženje u dijelu koji se odnosi na tumačenje Smjernica za izračun novčanih kazni. Naime, Opći sud je u točki 97. pobijane presude te smjernice tumačio tako da one omogućuju Komisiji da u vrijednost prihoda od prodaje uzetu u obzir za izračun novčane kazne uključi vrijednost prihoda od svih prodaja ostvarenih na relevantnom tržištu, a da pritom ne isključi vrijednost onih na koje povreda nije utjecala. S druge strane u točki 70. te presude Opći sud je potvrdio da vrijednost prihoda od prodaje uzeta u obzir za izračun treba obuhvatiti onu od prodaja za koje je narušeno tržišno natjecanje unutar relevantnog tržišta. Nadalje je Opći sud u točki 68. te presude definirao vrijednost prihoda od prodaje koju za taj izračun treba uzeti u obzir pozivajući se na prodaju robe koja je bila predmet povrede i proizvoda koji su bili predmet ograničavajućeg djelovanja. Usto je u točki 62. iste presude navedeno da mora postojati veza između vrijednosti prihoda od prodaje uzete u obzir i povrede.

38 Kao šesto, žalitelji smatraju da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio prava na obranu LGD-a pozivajući se na neoborivu pretpostavku prema kojoj je dotična povreda utjecala na sve prodaje ostvarene na relevantnom tržištu. Međutim, Smjernice o metodi za izračun novčanih kazni ne uspostavljaju takvu pretpostavku nego Komisiji nalažu obvezu da od slučaja do slučaja ispita je li dotična povreda utjecala na prodaje. Smatraju da je Opći sud time propustio ocijeniti dokaze koje je dostavio LGD.

39 Komisija smatra da je taj dio neosnovan jer je ni sudska praksa Suda ni navedene smjernice ne sprečavaju da za izračun novčane kazne uzme u obzir unutarnje prodaje. U svakom slučaju smatra da je argument bespredmetan jer je nedvojbeno da su LGD-ove prodaje Philipsu i LGE-u bile prodaje drugim poduzetnicima. U preostalom dijelu drži da je sukladno i praksi odlučivanja Komisije i točki 13. istih smjernica da se vrijednost prihoda od prodaje koja se treba uzeti u obzir u svrhe izračuna novčanih kazni ne ograniči samo na transakcije na koje je dotični zabranjeni sporazum doista utjecao.

– Drugi dio prvog žalbenog razloga, koji se odnosi na utjecaj povrede na LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama

40 Drugim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelji u bitnome prigovaraju Općem sudu da je u točkama 73. i 83. pobijane presude utvrdio da je zabranjeni sporazum u svakom slučaju utjecao na LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama.

41 Kao prvo, žalitelji ističu da je Opći sud, kada je u točki 86. pobijane presude izložio da Komisija ne raspolaže dokazima koji se posebno odnose na LGD-ove unutarnje prodaje LGE-u i Philipsu izvršene tijekom razdoblja od srpnja 2002. do rujna 2005., počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio prava na obranu LGD-a time što je uzeo u obzir te prodaje za izračun novčane kazne. Navode i da je Komisija u tom pogledu odstupila od prakse koju je slijedila u Odluci Komisije C (2009) 428 *final* od 28. siječnja 2009. koja se odnosi na postupak primjene članka 81. [UEZ-a] i članka 53. Sporazuma EGP-u (predmet COMP/39406 – Cijevi u pomorskoj uporabi), u kojoj je smatrala da se načelo proporcionalnosti protivi uzimanju u obzir prodaja koje se odnose na razdoblje za koje nisu dostupni

nikakvi dokazi. Ta praksa je bila potvrđena i sudskom praksom Općeg suda (presude Dansk Rørindustri/Komisija, T-21/99, EU:T:2002:74, t. 62. kao i IMI i dr./Komisija, T-18/05, EU:T:2010:202, t. 95.). Usto smatraju da je Opći sud propustio ocijeniti jesu li, s obzirom na to nepostojanje dokaza za razdoblje od srpnja 2002. do rujna 2005., LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama dio jedinstvene i trajne povrede tijekom cijelog inkriminiranog razdoblja.

42 Kao drugo, žalitelji drže da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja i očito iskrivio dokaze kada je utvrdio da je zabranjeni sporazum utjecao na LGD-ove prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela LGE-u, za razliku od onih izvršenih Philipsu. Ističu da je Opći sud s jedne strane iskrivio zapisnik sa sastanka 15. studenoga 2001., naveden u točki 76. pobijane presude, kada je iz samo toga dokumenta u točki 150. te presude izveo opće pravilo prema kojem se dotični zabranjeni sporazum odnosi i na unutarnje prodaje iako se LGE i Philips nigdje ne spominju u navedenom dokumentu i njegov sadržaj ne potvrđuje postojanje takvog općeg pravila. S druge strane je Opći sud iskrivio tablicu br. 2 sporne odluke zaključujući iz nje u točki 151. pobijane presude da je zabranjeni sporazum utjecao na LGD-ove prodajne cijene LCD-a koji su bili predmet kartela svojim društvima majkama iako se ta tablica odnosi jedino na prodaje posebne vrste LCD ekrana za zaslon svim klijentima LGD-a tijekom kratkog razdoblja od šest mjeseci.

43 Kao treće, žalitelji tvrde da Opći sud nije dostatno obrazložio svoje odbijanje njihovog argumenta u točki 125. pobijane presude prema kojem je Komisija povrijedila prava na obranu LGD-a kada je zaključila da je zabranjeni sporazum utjecao na LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama. Smatraju da je u tom pogledu bilo proturječno u točki 111. pobijane presude utvrditi da je „prigovor koji se odnosi na tužiteljeve prodaje LGE-u i Philipsu proizlazio već iz obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama“, dok je u točki 99. te presude Opći sud naveo da je “točno da obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama nije izričito potvrdila da je zabranjeni sporazum utjecao na prodaje tužiteljâ LGE-u i Philipsu“. Međutim, da je LGD u trenutku obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama znao da je Komisija namjeravala uključiti njegove unutarnje prodaje svojim društvima majkama u izračun novčane kazne zbog toga što su te prodaje ostvarene na tržištu na kojem je zabranjeni sporazum nastao, LGD je mogao isticati svoje argumente u tom pogledu umjesto objašnjavanja razloga zbog kojih prodaje ostvarene unutar iste grupe općenito ne bi trebale biti uzete u obzir prilikom izračuna novčane kazne.

44 Komisija u bitnome smatra da je drugi dio prvog žalbenog razloga bespredmetan jer čak i ako bi se smatralo da je taj dio osnovan, to nije prepreka tomu da LGD-ove prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela Philipsu i LGE-u budu uzete u obzir u svrhe izračuna iznosa novčane kazne. U svakom slučaju, smatra da je taj dio neosnovan.

Ocjena Suda

45 Najprije valja napomenuti da žalitelji u okviru prvog dijela prvog žalbenog razloga Općem sudu u više navrata prigovaraju da je zaključio da je Komisija imala pravo LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama, odnosno LGE-u i Philipsu, uključiti u vrijednost prihoda od prodaje uzete u obzir za izračun iznosa novčane kazne.

46 Međutim, valja podsjetiti da je, kao što jasno proizlazi iz točaka 136. do 145. pobijane presude, Opći sud utvrdio da je Komisija opravdano smatrala da žalitelji, a što oni nisu osporavali pred tim sudom, ne čine jedinstvenog poduzetnika s LGE-om i Philipsom u svrhe primjene članka 101. UFEU-a i stoga nisu vertikalno integrirani poduzetnik, tako da su relevantne žaliteljeve prodaje potonjima bile uključene u kategoriju „izravne prodaje unutar EGP-a“ koja se odnosi na prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela neovisnim trećim subjektima. Ni to utvrđenje žalitelji nisu osporavali u svojoj žalbi. Upravo suprotno, žalitelji su tijekom rasprave izričito potvrdili da prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela njihovim društvima majkama nisu bile unutarnje prodaje.

47 U tim okolnostima, u dijelu u kojem prvim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelji Općem sudu prigovaraju da je zaključio da je Komisija imala pravo uključiti LGD-ove unutarnje prodaje svojim društvima majkama u vrijednost prihoda od prodaje uzete u obzir za izračun iznosa novčane kazne, treba odbiti njihovu argumentaciju jer se temelji na pogrešnom shvaćanju pobijane presude.

48 Ako žalitelji navedenim dijelom Općem sudu prigovaraju da je zaključio da je Komisija imala pravo uključiti relevantne LGD-ove prodaje svojim društvima majkama u vrijednost prihoda od prodaje uzete u obzir za izračun iznosa novčane kazne, valja podsjetiti da članak 23. stavak 2. drugi podstavak Uredbe br. 1/2003 propisuje da za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

49 Kao što je Sud već presudio, Komisija mora u svakom pojedinačnom slučaju i imajući u vidu kontekst kao i ciljeve određene sustavom kazni uspostavljenim Uredbom br. 1/2003 ocijeniti željeni učinak na poduzetnika u pitanju, osobito uzimajući u obzir prihod koji odražava stvarni gospodarski položaj poduzetnika tijekom razdoblja u kojem je počinjena povreda (presude Britannia Alloys & Chemicals/Komisija, C-76/06 P, EU:C:2007:326, t. 25. kao i Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 53.).

50 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prilikom određivanja iznosa novčane kazne dopušteno je uzeti u obzir kako ukupni prihod poduzetnika, koji je pokazatelj, premda približan i nepotpun, njegove veličine i gospodarske snage, tako i udio tog prihoda ostvaren proizvodima obuhvaćenima povredom, koji je pokazatelj opsega povrede (presude Musique Diffusion française i dr./Komisija, 100/80 do 103/80, EU:C:1983:158, t. 121.; Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 243.; Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, C-397/03 P, EU:C:2006:328, t. 100. kao i Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 54.).

51 Iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da, iako se člankom 23. stavkom 2. Uredbe br. 1/2003 Komisiji dodjeljuje diskrecijska ovlast, njime se ta ovlast ipak ograničava tako da se uspostavljaju objektivni kriteriji kojih se Komisija mora držati. Prema tome, s jedne strane, iznos novčane kazne koja se može nametnuti poduzetniku podložan je brojčano odredivoj i apsolutnoj gornjoj granici, tako da je najveći iznos novčane kazne koji se može izreći određenom poduzetniku unaprijed odrediv. S druge strane, izvršavanje te diskrecijske ovlasti ograničeno je također pravilima postupanja koja si je sama Komisija nametnula, osobito u Smjernicama za izračun novčanih kazni (presuda Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 55.).

52 U skladu s točkom 13. navedenih smjernica, „[u] određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno [...] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar Europskoga gospodarskog prostora“. Te iste smjernice u točki 6. preciziraju da se „[k]ombinacija vrijednosti prihoda od prodaje na koju se odnosi povreda te [njezino] trajanje smatra [...] primjerenom formulom koja odražava ekonomsku važnost povrede kao i relativnu težinu svakog poduzetnika u povredi“.

53 Iz toga slijedi, kao što je Sud već presudio, da je postavljeni cilj točke 13. Smjernica iz 2006. kao polazište za izračunavanje novčane kazne koja se izriče nekom poduzetniku uzeti iznos koji odražava ekonomsku važnost povrede i veličinu poduzetnikovog doprinosa toj povredi. Prema tome, iako se pojam vrijednosti prodaje navedene u točki 13. doduše ne može proširiti tako da uključuje prodaju poduzetnika u pitanju koja nije obuhvaćena područjem primjene zabranjenog sporazuma u pitanju, ipak, cilj postavljen tom odredbom bio bi ugrožen kada bi se taj pojam tumačio na način da se odnosi samo na prihod ostvaren prodajom za koju je utvrđeno da je stvarno bila obuhvaćena tim zabranjenim sporazumom (presude Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, EU:C:2013:464, t. 76. i 88. kao i Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 57.).

54 Takvo bi ograničenje osim toga imalo učinak umjetnog smanjenja ekonomske važnosti povrede koju je počinio određeni poduzetnik jer bi sama činjenica da je pronađen ograničen broj izravnih dokaza o prodaji stvarno obuhvaćenoj zabranjenim sporazumom u konačnici dovela do izricanja novčane kazne koja ne bi stvarno odražavala područje primjene zabranjenog sporazuma u pitanju. Takvo bi nagrađivanje tajnosti također ugrozilo cilj učinkovite istrage i kažnjavanja povreda članka 101. UFEU-a pa se stoga ne može prihvatiti (presude Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, EU:C:2013:464, t. 77. kao i Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 58.).

55 U svakom slučaju valja istaknuti da dio ukupnog prihoda koji proizlazi iz prodaje proizvoda obuhvaćenih povredom najbolje odražava ekonomsku važnost te povrede (presuda Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 59. i navedena sudska praksa).

56 U konkretnom slučaju Opći je sud stoga opravdano u točki 97. pobijane presude presudio da „mogućnost za Komisiju da u svrhe izračuna iznosa novčane kazne u vrijednost relevantnih prihoda od prodaje uključi prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela, a koje su tužitelji izvršili LGE-u i Philipsu ne ovisi o tome jesu li te prodaje bile izvršene po cijenama na koje je utjecao zabranjeni sporazum nego samo o činjenici da su one bile ostvarene na tržištu na koje je utjecalo postojanje zabranjenog sporazuma u kojem su tužitelji sudjelovali“.

57 U tom pogledu Opći je sud u točkama 65. i 66. te presude valjano svoj zaključak prije svega temeljio na točki 13. Smjernica za izračun novčanih kazni utvrđujući da se ona odnosi na prodaje ostvarene na relevantnom tržištu na koje se povreda odnosi, a ne samo na slučajeve za koje Komisija raspolaže dokumentiranim dokazima o povredi, i zatim, u točki 67. navedene presude, na cilju pravila tržišnog natjecanja Europske unije, nakon što je podsjetio da bi tumačenje koje su predložili tužitelji značilo da bi za određivanje osnovnog iznosa novčanih kazni Komisija bila dužna u svakom slučaju utvrditi koje su to pojedinačne prodaje na koje je zabranjeni sporazum utjecao te naposljetku, u točki 68. iste presude, na sudskoj praksi koja proizlazi iz presude Musique Diffusion française i dr./Komisija (100/80 do 103/80, EU:C:1983:158), navedenoj u točki 50. ove presude.

58 Prema tome, nakon što je u točki 69. pobijane presude u okviru svoje neovisne ocjene činjenica, a da se žalitelji pritom nisu pozvali ni na kakvo iskrivljavanje, utvrdio da su prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela, a koje su potonji izvršili LGE-u i Philipsu bile ostvarene na tržištu na koje se povreda odnosi, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točkama 71. i 72. te presude smatrao da je Komisija imala pravo uzeti u obzir navedene prodaje za izračunavanje iznosa novčane kazne koju im treba izreći te da pritom nije bitno jesu li LGE i Philips njima zaista platili cijene koje su bile povećane zbog zabranjenog sporazuma i jesu li oni to moguće povećanje prebacili na cijene gotovih proizvoda koji uključuju LCD-e koji su bili predmet kartela i prodani potrošačima u EGP-u.

59 U tim okolnostima Opći sud nije bio dužan ni precizirati razloge zbog kojih su prodaje tih LCD-a koje je LGD ostvario prema LGE-u i Philipsu, unatoč ugovornim klauzulama koje LGD povezuju s potonjima u okviru njihovog sporazuma o osnivanju zajedničkog pothvata, mogle narušiti tržišno natjecanje na relevantnom tržištu ni ispitivati dokaze koje su tužitelji dostavili u tu svrhu.

60 U tom pogledu valja podsjetiti da bi neuzimanje u obzir vrijednosti prihoda od prodajâ izvršenih trećim neovisnim subjektima zbog toga što poduzetnik koji je sudjelovao u zabranjenom sporazumu s njima ima posebne strukturne veze dalo neopravdanu prednost takvom poduzetniku omogućujući mu da izbjegne kaznu koja je proporcionalna njegovoj važnosti na tržištu proizvoda obuhvaćenih povredom (vidjeti analogijom presudu Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 59. i 63.).

61 Naime, osim koristi koju mogu očekivati od horizontalnog sporazuma o utvrđivanju cijena prilikom prodaje neovisnim trećim subjektima, poduzetnik može također imati koristi od takvog zabranjenog sporazuma povećanjem svojih prodaja poduzetnicima s kojima postoje određene strukturne veze kada

ti potonji nisu podvrgnuti povećanim određenim cijenama unutar zabranjenog sporazuma jer navedeni poduzetnik time može ostvariti konkurentnu prednost prema svojim konkurentima koji nude te povećane cijene na relevantnom tržištu.

62 S druge strane, sama činjenica da poduzetnik na relevantnom tržištu izvršava prodaje neovisnim trećim subjektima po tim povećanim cijenama uzrokuje narušavanje tržišnog natjecanja koje štetno utječe na cijelo relevantno tržište, a osobito na potrošače.

63 Iz toga proizlazi da, kao što je Opći sud to u bitnome utvrdio u točki 70. pobijane presude, čak i kada se zabranjeni sporazum ne odnosi na prodaje proizvoda o kojem je riječ poduzetnicima povezanim s članovima tog zabranjenog sporazuma, tržišno natjecanje na relevantnom tržištu jest narušeno, tako da te prodaje mogu biti uzete u obzir za izračun novčane kazne.

64 Protivno onome što ističu žalitelji, Opći sud se time nije pozivao na neoborivu pretpostavku prema kojoj je povreda o kojoj je riječ utjecala na sve prodaje koje su ostvarene na relevantnom tržištu. Nasuprot tomu, Opći sud je obrazloženjem koje, kao što proizlazi iz točaka 48. do 59. ove presude, nije zahvaćeno nijednom pogreškom koja se tiče prava, utvrdio da čak i bez ikakvog dokaza da je ta povreda utjecala na prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela žaliteljâ svojim društvima majkama, te prodaje mogu ipak biti uzete u obzir u svrhe izračuna iznosa novčane kazne koju treba izreći žaliteljima jer su one bile ostvarene na tržištu na koje se povreda odnosila. Dakle, argumentacija žalitelja temelji se na pogrešnom shvaćanju pobijane presude i stoga treba biti odbijena.

65 Općem sudu se ne može prigovoriti proturječno obrazloženje u točkama 62. i 68. do 70. pobijane presude.

66 Naime, navodeći u točki 62. te presude da je Komisija bila dužna „objasniti koja je bila veza između prodaja koje su tužitelji izvršili LGE-u i Philipsu i zabranjenih sporazuma“, podsjećajući u točki 68. navedene presude da “iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je dio prometa ostvaren proizvodima koji su predmet povrede po prirodi dobar pokazatelj razmjera povrede na predmetnom tržištu“ i utvrđujući u točki 70. iste presude da se „kada se proizvod koji je predmet kartela prodaje na unutarnjem tržištu, tržišno natjecanje na tom tržištu narušava“, Opći sud je samo izrazio isto razmatranje na kojem se temeljilo cijelo njegovo obrazloženje, koje je osobito prikazano u točkama 66. i 97. pobijane presude, a prema kojem je Komisija u svrhe izračuna iznosa novčane kazne mogla uzeti u obzir prodaje tužiteljâ LGE-u i Philipsu jer su te prodaje bile ostvarene na tržištu na koje se povreda odnosi.

67 Usto, što se tiče prigovora Općem sudu da je odstupio od Komisijine prakse odlučivanja, dovoljno je podsjetiti, poput Općeg suda u točki 143. pobijane presude, da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda ranija praksa u odlukama Komisije ne predstavlja pravni okvir u pogledu novčanih kazni u području tržišnog natjecanja (vidjeti presude JCB Service/Komisija, C-167/04 P, EU:C:2006:594, t. 205.; Tomra Systems i dr./Komisija, C-549/10 P, EU:C:2012:221, t. 104. kao i Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, EU:C:2013:464, t. 82.).

68 Slijedom toga valja odbiti prvi dio prvog žalbenog razloga kao neosnovan.

69 U tim okolnostima, drugi dio tog razloga kojim žalitelji namjeravaju dovesti u pitanje utvrđenja koja je Opći sud izvršio u točkama 73. do 89. i 147. do 154. pobijane presude, a prema kojima u bitnome, kao što proizlazi iz te točke 73., iz spisa „u svakom slučaju“ proizlazi da prodaje LCD-a koji su bili predmet kartela tužiteljâ LGE-u i Philipsu jesu bile predmet rasprava u okviru zabranjenog sporazuma i da je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala da je zabranjeni sporazum utjecao i na te prodaje, treba odbiti kao bespredmetan jer se odnosi na sporedne razloge (vidjeti među ostalim presudu Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 148.).

70 Naime, kao što proizlazi iz ispitivanja prvog dijela prvog žalbenog razloga, razlozi izloženi u točkama 65. do 72. i 97. pobijane presude sâmi opravdavaju uzimanje u obzir tih prodajâ za izračun novčane kazne.

71 Iz toga proizlazi da prvi žalbeni razlog treba odbiti u cijelosti.

Drugi žalbeni razlog, koji se odnosi na djelomično oslobođenje od novčane kazne

72 Ovaj razlog dijeli se na dva dijela. Prvim dijelom žalitelji ističu da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava prilikom primjene točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka Obavijesti o oslobađanju od kazni i povrijedio svoju obvezu obrazlaganja stavljajući poduzetnika koji je zahtijevao potpuno oslobođenje u povoljniji položaj u odnosu na onoga koji je zahtijevao djelomično oslobođenje. Drugim dijelom žalitelji drže da je Opći sud očito iskrivio dokaze i počinio pogrešku koja se tiče prava prilikom primjene te obavijesti time što je odbio LGD-u dodijeliti djelomično oslobođenje za razdoblje nakon 26. kolovoza 2005.

Prvi dio drugog žalbenog razloga, koji se odnosi na uvjete dodjele djelomičnog oslobođenja

– Argumentacija stranaka

73 Ovim dijelom žalitelji Općem sudu prigovaraju da je počinio pogrešku koja se tiče prava prilikom tumačenja točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka Obavijesti o oslobađanju od kazni time što je njezinom restriktivnom primjenom odbio LGD-u dodijeliti djelomično oslobođenje od novčane kazne za 2005. godinu a da pritom nije izložio da su podaci koje je dostavio Samsung sami za sebe dovoljna osnova koja Komisiji omogućuje da utvrdi da je povreda o kojoj je riječ trajala tijekom te godine. Naime, iz presude Transcatab/Komisija (T-39/06, EU:T:2011:562) proizlazi da su činjenice koje Komisiji nisu bile poznate one za koje je dokaze podnio poduzetnik koji zahtijeva djelomično oslobođenje ako te činjenice „omogućuju Komisiji da dođe do novih zaključaka o povredi“.

74 Međutim, prema mišljenju žalitelja, dokazi koje su oni dostavili u svojoj izjavi od 20. srpnja 2006. imaju mnogo veću vrijednost od onih koje je dostavio Samsung jer se odnose na cijelo trajanje povrede do veljače 2006., na glavne višestrane sastanke, na sve sudionike kao i na različite kategorije proizvoda, dok se dokazi koje je podnio Samsung odnose na jako ograničeno trajanje i jako ograničene činjenice koje Komisiji ne omogućuju progon i kažnjavanje više članova zabranjenog sporazuma zbog djela počinjenih tijekom 2005. godine. Opći sud je tako i sâm, u točkama 189. i 190. pobijane presude, priznao da sporna odluka počiva većinom na dokazima koje su dostavili tužitelji u vezi s 2005. godinom i da su informacije koje su dostavili tužitelji stvarno imale veću dokaznu snagu od onih koje joj je prethodno otkrio Samsung.

75 Žalitelji smatraju da je tumačenje točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka Obavijesti o oslobađanju od kazni koje je izvršio Opći sud protivno duhu te odredbe jer odvraća članove zabranjenog sporazuma različite od poduzetnika koji je zahtijevao potpuno oslobođenje od toga da dostave relevantne dokaze koji se odnose na nove činjenice od čijeg otkrivanja se potonji poduzetnik suzdržao, a koje dokazuju dulje trajanje povrede u pitanju, jer nije vjerojatno da će ti drugi članovi ostvariti djelomično oslobođenje za to dodatno razdoblje i čak riskiraju da budu kažnjeni povećanom novčanom kaznom.

76 Komisija smatra da prvi dio drugog žalbenog razloga treba biti odbijen jer se temelji na pogrešnom tumačenju navedene odredbe.

– Ocjena Suda

77 Valja podsjetiti da točka 23. podtočka (b) zadnji podstavak Obavijesti o oslobađanju od kazni određuje da „ako poduzetnik dostavi dokaze o činjenicama koje nisu bile poznate Komisiji, a koje imaju izravan utjecaj na ozbiljnost ili trajanje navodnog zabranjenog sporazuma, Komisija takve dodatne činjenice ne uzima u obzir prilikom određivanja novčane kazne koja će biti propisana poduzetniku koji je te dokaze podnio“.

78 Kao što je Opći sud valjano naveo u točki 166. pobijane presude, iz samog teksta te odredbe proizlazi da djelomično oslobođenje koje ona propisuje zahtijeva da su ispunjena dva uvjeta, odnosno prvi da poduzetnik o kojemu je riječ prvi dokaže činjenice za koje Komisija ranije nije znala i drugi da te činjenice koje imaju izravan utjecaj na težinu ili trajanje navodne povrede omogućuju Komisiji da dođe do novih zaključaka o povredi.

79 Kao što proizlazi iz sudske prakse Suda, izrazi „činjenice [...] za koje Komisija nije znala“, koji se odnose na prvi od tih uvjeta, nisu dvosmisleni i dopuštaju, kao što je Opći sud naveo u točki 167. pobijane presude, restriktivno tumačenje točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka Obavijesti o oslobađanju od kazni, ograničavajući ju na slučajeve u kojima društvo koje sudjeluje u zabranjenom sporazumu Komisiji dostavlja novu informaciju koja se odnosi na težinu ili trajanje povrede a isključujući one u kojima društvo dostavlja samo podatke kojima dodatno potkrepljuje dokaze koji se odnose na postojanje povrede (vidjeti u tom smislu rješenje Kuwait Petroleum i dr./Komisija, C-581/12 P, EU:C:2013:772, t. 19.).

80 U konkretnom slučaju iz točke 189. pobijane presude proizlazi da je Opći sud u okviru svoje neovisne ocjene činjenica, a da pritom nije bilo tvrdnji ni o kakvom iskrivljavanju o tom pitanju, utvrdio da je „u trenutku izjave tužitelja od 20. srpnja 2006., zbog dokaza koje je [Samsung] postavio, Komisija znala da su se dvostrani kontakti između nekih sudionika zabranjenog sporazuma nastavili i u 2005. godini“.

81 Opći sud, koji je time utvrdio da se podaci koje su podnijeli žalitelji odnose na činjenice koje Komisiji nisu bile poznate, temeljeći se samo na tome, u točki 194. pobijane presude odbio je argumente žalitelja za dodjelu djelomičnog oslobođenja od novčane kazne na temelju točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka Obavijesti o oslobađanju od kazni što se tiče tih činjenica i pritom nije ni na kakav način bio dužan ispitivati jesu li ti podaci mogli omogućiti Komisiji da dođe do novih zaključaka o povredi i stoga pritom nije potrebno usporediti njihovu dokaznu snagu u odnosu na onu podataka koje je prethodno podnio Samsung.

82 Stoga je nevažno da je Opći sud u točkama 189. i 190. pobijane presude utvrdio da se pobijana odluka „najčešće oslanja na dokaze koje su tužitelji dostavili u vezi s 2005. godinom“ i da su „informacije koje su joj [potonji] dostavili 20. srpnja 2006. [...] imale stvarno veću dokaznu snagu od onih koje joj je prethodno otkrio Samsung“.

83 Štoviše, valja primijetiti da je Opći sud ta utvrđenja, kao što jasno proizlazi iz točke 190. te presude, izvršio podredno, ne u svrhe opravdanja odbijanja zahtjeva za djelomično oslobođenje od novčane kazne za 2005. godinu, nego kako bi objasnio razloge zbog kojih je Komisija tužiteljima trebala dodijeliti smanjenje iznosa novčane kazne jer su uvjeti takvog smanjenja propisani Obaviješću o oslobađanju od kazni različiti od onih koji su propisani za dodjelu djelomičnog oslobođenja od novčane kazne.

84 Usto, protivno onome što smatraju žalitelji, to tumačenje točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka navedene obavijesti nikako nije protivno cilju koji se njome želi postići jer bi se, kao što je Opći sud utvrdio u točki 167. pobijane presude, učinkovitost pokajničkog programa smanjila ako se poduzetnike više ne bi poticalo da budu prvi koji će Komisiji dostaviti informacije koje upućuju na postojanje zabranjenog sporazuma (vidjeti u tom smislu rješenje Kuwait Petroleum i dr./Komisija, C-581/12 P, EU:C:2013:772, t. 20.).

85 Dakle, kada poduzetnik koji, kako bi ostvario potpuno oslobođenje od novčane kazne na temelju iste obavijesti, Komisiji prvi podnese dokaze koji joj mogu omogućiti da utvrdi povredu članka 101. UFEU-a ne dostavi informacije koje dokazuju da je povreda o kojoj je riječ trajala dulje od onoga što je otkriveno tim dokazima, svaki drugi poduzetnik koji je sudjelovao u toj povredi jest, protivno onome što ističu žalitelji, potaknut da bude prvi koji će dostaviti takve informacije kada takva dostava može opravdati dodjelu djelomičnog oslobođenja od novčane kazne na temelju točke 23. podtočke (b) zadnjeg podstavka te obavijesti. Međutim, to nije slučaj upravo u konkretnom slučaju, kao što je već utvrđeno u točki 80. ove presude u pogledu saznanja koje je Komisija imala o povredi koja je trajala tijekom 2005. godine.

86 Doduše, poduzetnik koji Komisiji dostavi podatke na temelju Obavijesti o oslobađanju od kazni, s obzirom na to da on u pravilu ne zna za dokaze koje ona već posjeduje, ne može biti siguran da ispunjava uvjete za djelomično oslobođenje propisano u točki 23. podtočki (b) zadnjem podstavku te obavijesti.

87 Međutim, svrha navedene obavijesti nije uklanjanje te nesigurnosti nego štoviše, kao što je Opći sud ispravno utvrdio u točki 163. pobijane presude, stvaranje klime nesigurnosti unutar zabranjenih sporazuma kako bi ohrabrila njihovu prijavu Komisiji.

88 Žalitelji ne mogu isticati niti da tumačenje koje je Opći sud izvršio u pobijanoj presudi u praksi onemogućava dodjelu djelomičnog oslobođenja od novčane kazne jer su oni, kao što osobito proizlazi iz točaka 182. i 195. do 203. pobijane presude, upravo ostvarili takvo djelomično oslobođenje od novčane kazne za siječanj 2006.

89 Usto, žalitelji Općem sudu nevaljano prigovaraju da je nedovoljno obrazložio pobijanu presudu o tome pitanju. Naime, kao što proizlazi iz svih prethodnih razmatranja, ta presuda, osobito u točkama 166., 167. i 189., s potpunom zahtijevanom jasnoćom izlaže razloge zbog kojih je Opći sud smatrao da je Komisija imala pravo žaliteljima odbiti dodjelu djelomičnog oslobođenja od novčane kazne za 2005. godinu.

90 Slijedom toga valja odbiti prvi dio drugog žalbenog razloga kao neosnovan.

Drugi dio drugog žalbenog razloga, koji se odnosi na odbijanje djelomičnog oslobođenja za razdoblje nakon 26. kolovoza 2005.

– Argumentacija stranaka

91 Ovim dijelom žalitelji Općem sudu kao prvo prigovaraju da je odbio djelomično oslobođenje od novčane kazne LGD-u za razdoblje nakon 26. kolovoza 2005. iako Komisija nije imala nijedan dokaz koji je dostavio poduzetnik koji je zahtijevao potpuno oslobođenje, a koji bi dokazivao da je LGD nastavio sudjelovati u zabranjenom sporazumu nakon toga datuma. Naime, jedini dokaz koji je Samsung dostavio o razdoblju nakon kolovoza 2005. bio je poruka elektroničke pošte od 6. prosinca 2005. o mogućim dvostranim kontaktima između Samsunga s jedne strane te AU Optronics Corp. i Chi Mei Optoelectronics Corp. s druge strane, a u kojem nisu spomenuti LGD ili drugi sudionici. Smatraju da je time što je u točki 187. pobijane presude sugerirao da bi se taj dokument mogao odnositi na svakog sudionika zabranjenog sporazuma, uključujući LGD, Opći sud iskrivio njezin sadržaj.

92 Kao drugo, žalitelji smatraju da je Opći sud počinio i pogrešku koja se tiče prava kada je u točki 193. pobijane presude zaključio da dokazi koje je dostavio Samsung Komisiji omogućuju da pretpostavi da je LGD nastavio sudjelovati u povredi do kraja, jer je riječ o jedinstvenoj i trajnoj povredi. Mišljenja su

da je taj zaključak protivan sudskoj praksi koja proizlazi iz presude Dansk Rørindustri/Komisija (T-21/99, EU:T:2002:74, t. 62.), u kojoj je Opći sud isključio da Komisija bez dokaza može pretpostavljati da je član zabranjenog sporazuma u njemu sudjelovao do njegovoga kraja.

93 Kao treće, žalitelji smatraju da je navedena točka 193. zahvaćena i pogreškom koja se tiče prava jer je Opći sud smatrao da su dokazi o kojima je riječ Komisiji omogućili da LGD smatra odgovornim za postupanje drugih sudionika, a da pritom nije ocijenila stroge uvjete takvog pripisivanja odgovornosti. Međutim, prema sudskoj praksi Općeg suda, ta odgovornost poduzetniku može biti pripisana samo kada je utvrđeno da je znao za protutržišna postupanja drugih sudionika ili da ih je mogao razumno predvidjeti te da je pritom bio spreman prihvatiti rizik (presude BASF i UCB/Komisija, T-101/05 i T-111/05, EU:T:2007:380, t. 160. kao i Denki Kagaku Kogyo i Denka Chemicals/Komisija, T-83/08, EU:T:2012:48, t. 242.). Međutim, drže da Komisija u ovom slučaju, bez dokaza koje je dostavio LGD, nije smjela proširiti trajanje povrede na druge sudionike u zabranjenom sporazumu nakon kolovoza 2005. osim Samsunga i Chi Mei Optoelectronics Corpa.

94 Komisija podsjeća na to da je zaključak Općeg suda, prema kojem je Komisija na dan izjava koje su žalitelji dali 20. srpnja 2006. znala za nastavak zabranjenog sporazuma tijekom cijele 2005. godine, činjenično utvrđenje koje nije podvrgnuto nadzoru Suda u okviru žalbe, osim ako su činjenice ili dokazi bili iskrivljeni. Međutim, u ovom slučaju žalitelji ne ističu nikakvo iskrivljavanje dokaza, nego štoviše smatraju da je poruka elektroničke pošte od 6. prosinca 2005. nedostatna da bi služila kao osnova za zaključak Općeg suda.

– Ocjena Suda

95 Valja utvrditi da taj drugi dio drugog žalbenog razloga, kojim žalitelji Općem sudu u bitnome prigovaraju da im je odbio djelomično oslobođenje od novčane kazne za razdoblje nakon 26. kolovoza 2005., u cijelosti počiva na pretpostavci da je Opći sud pogrešno smatrao da je Komisija znala za sudjelovanje LGD-a u zabranjenom sporazumu nakon toga datuma samo zbog poruke elektroničke pošte od 6. prosinca 2005. koju je podnio Samsung, navedene u točki 187. pobijane presude, a čiji je sadržaj Opći sud iskrivio.

96 Ta pretpostavka proizlazi iz pogrešnog shvaćanja pobijane presude.

97 Naime, ne samo da Opći sud nije izvršio takvo utvrđenje u pobijanoj presudi, nego, osim toga, iz točke 193. pobijane presude jasno proizlazi da se za utvrđenje da su žalitelji nastavili sudjelovati u zabranjenom sporazumu tijekom cijele 2005. godine Opći sud nije temeljio na toj poruci elektroničke pošte od 6. prosinca 2005. nego na drugom dokumentu koji je podnio Samsung, odnosno poruci elektroničke pošte od 14. siječnja 2005., navedenoj u točki 185. te presude, u kojoj se spominje mogućnost da taj sudionik u zabranjenom sporazumu tužitelje ispituje o njihovim namjerama u odnosu na određene cijene.

98 U tim okolnostima žalitelji Općem sudu ne mogu prigovoriti da je iskrivio sadržaj poruke elektroničke pošte od 6. prosinca 2005. jer s obzirom na to da ona ne dokazuje da su oni nastavili sudjelovati u zabranjenom sporazumu nakon 26. kolovoza 2005., Opći sud nije izvukao nikakav zaključak iz tog dokumenta nego se na njega oslonio, kao što proizlazi iz točke 189. pobijane presude, kako bi općenito utvrdio da se zabranjeni sporazum nastavio tijekom 2005. godine.

99 Stoga su tvrdnje žaliteljâ o tom pitanju neosnovane.

100 U preostalom dijelu, s obzirom na to da žalitelji ne osporavaju ocjenu poruke elektroničke pošte od 14. siječnja 2005. koju je Opći sud izvršio u točki 193. pobijane presude, a koja za slučaj iskrivljavanja podliježe samo njegovoj nadležnosti, drugi dio drugog žalbenog razloga treba odbiti kao bespredmetan u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 69. ove presude. Naime, ta je ocjena dovoljna

Općem sudu da bi mogao valjano smatrati da Komisija nije znala za sudjelovanje žaliteljâ u zabranjenom sporazumu tijekom 2005. godine. Stoga se prigovori žaliteljâ koji se odnose na drugi dio te točke 193. odnose na sporedan razlog.

101 Slijedom toga valja odbiti drugi dio drugog žalbenog razloga kao neosnovan.

102 Iz toga proizlazi da drugi žalbeni razlog treba odbiti u cijelosti.

103 S obzirom na sva prethodna razmatranja valja odbiti žalbu kao neosnovanu.

Troškovi

104 Na temelju članka 138. stavka 1. Poslovnika, koji se primjenjuje na žalbene postupke u skladu s člankom 184. stavkom 1. istog Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

105 S obzirom na to da je Komisija zahtijevala da se LGD-u i LGDT-u naloži snošenje troškova te da potonji nisu uspjeli u postupku, valja im naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenoga, Sud (osmo vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. LG Display Co. Ltd i LG Display Taiwan Co. Ltd nalaže se snošenje troškova.

Potpisi